

ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริม
ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์
จังหวัดจันทบุรี

Environmental Factors Affecting Public Participation in Promoting OTOP
Innovative Tourism Community of Paknam Laem Sing Subdistrict
Municipality Chanthaburi Province

¹ณัฐวุฒิ ใจมัน, ²คุณหญิงณฐนนท ทวีสิน, ³สุนิตดา เทศนิยม

¹Nattawut Jaiman, ²Khunying Natthanon Thavisin, ³Sunitda Tesniyom

¹⁻³คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

¹⁻³Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

¹Corresponding author, e-mail: tharathip.182537@gmail.com

Received: May 25, 2026; Revised: June 09, 2026; Accepted: June 11, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และ 3) อิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การทดสอบสมการถดถอยพหุคูณ และการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy}=.929$) เมื่อทดสอบถดถอยพหุคูณอิทธิพลปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 86.30 ($R^2=.863$) และผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อม; การมีส่วนร่วมของประชาชน; การท่องเที่ยวชุมชน; OTOP นวัตวิถี

Abstract

This research article aims to study 1) The level of environmental factors in promoting OTOP Innovative Tourism Communities in Pak Nam Laem Sing Subdistrict Municipality, Chanthaburi Province; 2) The level of public participation in promoting OTOP Innovative Tourism Communities in Pak Nam Laem Sing Subdistrict Municipality, Chanthaburi Province; and 3) The influence of environmental factors on public participation in promoting OTOP Innovative Tourism Communities in Pak Nam Laem Sing Sub-district Municipality, Chanthaburi Province. This is quantitative research. The population used in this research consisted of residents living in the Paknam Laem Sing Sub-District Municipality, A random sampling method was used, with a sample size of 368 people, the research tools used were questionnaires, statistics for data analysis included mean, standard deviation, correlation coefficient analysis, multiple regression equation testing, and hypothesis testing.

The research results found that 1) level of environmental factors in promoting OTOP Innovative Tourism Communities, overall, it is at high; 2) level of public participation in promoting OTOP Innovative Tourism Communities, overall, it is at high; and 3) The relationship between environmental factors and public participation in promoting OTOP Innovative Tourism Communities was found to be very high overall ($r_{xy}=.929$); when performing multiple regression testing, the influence of environmental factors on public participation in promoting OTOP Innovative Tourism communities had a predictive power of 86.30% ($R^2=.863$), and hypothesis testing of environmental factors revealed a positive effect on public participation in promoting OTOP Innovative Tourism Communities, with statistical significance .01.

Keywords: Environment; Public Participation; Community Tourism; OTOP Innovative

บทนำ

การท่องเที่ยวชุมชนเป็นแนวทางการพัฒนาที่ได้รับความสำคัญอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย เนื่องจากสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น โดยอาศัยการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ช่วยให้รายได้จากนักท่องเที่ยวถูกกระจายไปสู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง ลดการพึ่งพิงรายได้จากภาคเกษตรหรืออุตสาหกรรมเพียงด้านเดียว และช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน (สุภางค์ จันทวานิช, 2560) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ การรวมกลุ่ม และการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ การดูแลรักษาทรัพยากร หรือการต้อนรับนักท่องเที่ยว กระบวนการเหล่านี้ช่วยส่งเสริมความสามัคคี ความไว้วางใจ และการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน อันนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว สำหรับแนวคิดการท่องเที่ยวชุมชนมิได้มุ่งเน้นเพียงการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวหรือการสร้างรายได้ในระยะสั้นเท่านั้น หากแต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของการท่องเที่ยวและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชนและทรัพยากรในพื้นที่

โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่การร่วมคิด และวางแผนทิศทางการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมและรูปแบบการจัดการ การร่วมดำเนินงานและให้บริการ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และหวงแหนทรัพยากรของชุมชน ส่งผลให้เกิดการดูแลรักษาและใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบ (โกศล มีชัย, 2562) และยิ่งไปกว่านั้น การท่องเที่ยวชุมชนยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมักเชื่อมโยงกับประเพณี ความเชื่อ อาหารพื้นถิ่น และรูปแบบการดำรงชีวิตของคนในชุมชน การนำเสนออัตลักษณ์เหล่านี้ให้แก่นักท่องเที่ยวช่วยสร้างความภาคภูมิใจแก่คนในพื้นที่ และกระตุ้นให้เกิดการสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อการท่องเที่ยวชุมชนดำเนินไปบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จึงสามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตอบสนองต่อความต้องการของทั้งชุมชน และสังคมโดยรวมได้อย่างแท้จริง

ภายใต้นโยบายการพัฒนาประเทศ รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากควบคู่กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยหนึ่งในกลไกสำคัญที่นำมาใช้ คือ โครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งเป็นการบูรณาการแนวคิด “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เข้ากับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน โครงการดังกล่าวมุ่งเน้นการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ผลิตภัณฑ์ OTOP ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาพัฒนาเป็นกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างให้แก่แหล่งท่องเที่ยวระดับชุมชน ในวัตถุประสงค์สำคัญของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี คือ การสร้างรายได้และโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำ และกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวสู่ระดับชุมชนโดยตรง นอกจากนี้ โครงการยังมีเป้าหมายในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านการนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งช่วยสร้าง ความภาคภูมิใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของคนในพื้นที่ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงวิชาการไทย โดยเฉพาะในกระบวนการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาท้องถิ่น นักวิชาการมองว่าการมีส่วนร่วมมิได้เป็นเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่หน่วยงานภายนอกกำหนด หากแต่เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีบทบาทอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ตั้งแต่การร่วมคิดและแสดงความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินงาน ไปจนถึงการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งสะท้อนถึงการกระจายอำนาจและความเป็นประชาธิปไตยในระดับฐานราก (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2555) สำหรับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน คนในชุมชนควรร่วมกันวางแผนและสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำจุดเด่นของท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารปลอดภัย และผลิตภัณฑ์พื้นเมือง แทนการลอกเลียนแบบพื้นที่อื่น การนำเสนอเรื่องราว (Story) ของชุมชนจะช่วยสร้างคุณค่าและความแตกต่างให้กับแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดความรู้ สร้างประสบการณ์เชิงอนุรักษ์ และกระจายรายได้สู่คนในพื้นที่อย่างทั่วถึง ควบคู่กับการปรับปรุงภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความน่าประทับใจ

เพื่อสร้างความพึงพอใจและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนซ้ำ อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางที่หลากหลายเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างการรับรู้และแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืน (อัญชลี ศรีเกตุ และปิยะนุช เงินคล้าย, 2564) ขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนระหว่างผู้คนจากต่างวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความเข้าใจ ความเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เป็นธรรมแก่คนในท้องถิ่นพร้อมกระจายรายได้สู่กิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและน่าอยู่ อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2559)

เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน เนื่องจากมีลักษณะภูมิประเทศและบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตประมงชายฝั่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและเป้าหมายของการพัฒนา ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พื้นที่ดังกล่าวมีทรัพยากรท้องถิ่นที่หลากหลายและโดดเด่น ทั้งอาหารพื้นถิ่นจากทรัพยากรทางทะเล ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนประมง รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างมูลค่าเพิ่มและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แม้พื้นที่จะมีศักยภาพด้านทรัพยากรและอัตลักษณ์ชุมชนที่ชัดเจน แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ยังคงเผชิญกับความท้าทายสำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกกลุ่มในชุมชน ทั้งกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ กลุ่มอาชีพ และประชาชนทั่วไป ความท้าทายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผน การตัดสินใจเชิงนโยบาย และการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากการมีส่วนร่วมของประชาชนยังคงอยู่ในระดับจำกัด อาจส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน และยากต่อการขับเคลื่อนไปสู่ความยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาและทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีให้เกิดประสิทธิผลและความยั่งยืนในระยะยาว (เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์, 2567)

จากที่กล่าวมา การท่องเที่ยวชุมชนและโครงการ OTOP นวัตวิถีในหลายพื้นที่ของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง แต่การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริบทเทศบาลตำบล โดยเฉพาะชุมชนชายฝั่งทะเลอย่างเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ยังมีอยู่อย่างจำกัด พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะด้านวิถีประมงชายฝั่ง เศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรทางทะเลและอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่โดดเด่น แม้จะมีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยว แต่ยังพบปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะในขั้นตอนการวางแผนและการตัดสินใจ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เช่น ผลประโยชน์ที่ได้รับ บทบาทผู้นำชุมชน ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากร และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น ล้วนส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นเร่งด่วนในการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อค้นหาคำตอบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมมิติใดที่มีอิทธิพลสูงสุด ซึ่งจะช่วยปิดช่องว่างของปัญหาการมีส่วนร่วมที่ไม่ต่อเนื่องและนำไปสู่การเสนอแบบจำลองเชิงนโยบายที่จะป้องกันผลกระทบเชิงลบและขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีแห่งนี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 8,842 คน (เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด และยินยอมให้ข้อมูลในช่วงเวลาที่ดำเนินการเก็บข้อมูล จนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 601-670) จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 368 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม เพื่อใช้ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว นำมาประกอบในการสร้างเครื่องมือวิจัย

2.2 การพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนไปถึงความชัดเจนและการใช้ภาษาที่เหมาะสมของข้อคำถาม นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) จำนวน 30 ชุด และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .986

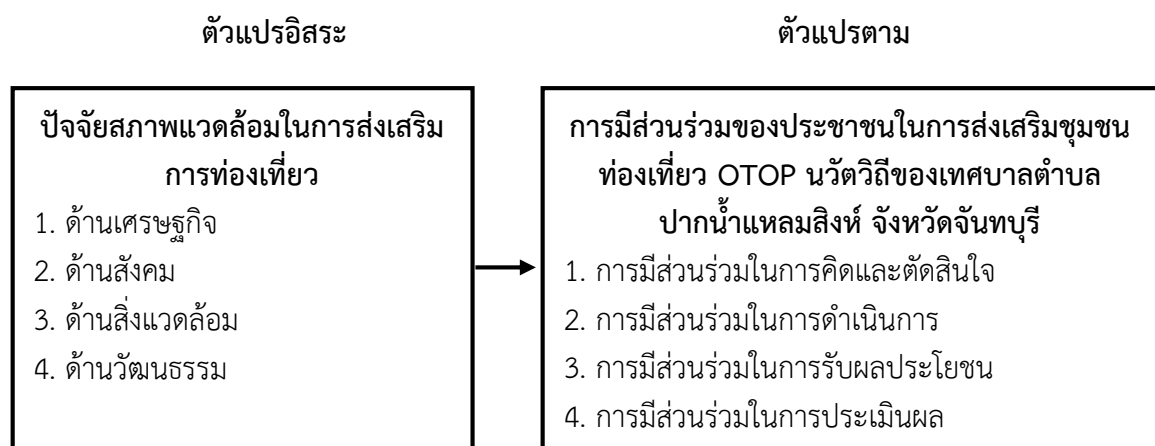
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 368 ชุดมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจำนวนชุดแบบสอบถามเท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างพร้อมอธิบายวิธีการกรอกแบบสอบถามอย่างถูกต้อง รวมถึงชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจ 2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด ระหว่างเดือนเดือนมกราคม ถึง เมษายน พ.ศ. 2569 เพื่อให้มั่นใจว่าได้แบบสอบถามครบตามจำนวนและตรงตามกำหนดเวลา 3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับและนับจำนวนให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่าง หากพบว่าแบบสอบถามฉบับใดไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์จะมีการแจกแบบสอบถามทดแทนเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และจัดเตรียมแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการทดสอบสมมติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งในพื้นที่ศึกษา และเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากแนวคิดของ James, L.R., Jones, A.P. (1974) และแนวคิดของ John M. Cohen and Norman T. Uphoff (1977: 19-21) และศึกษาระดับขั้นของการมีส่วนร่วม จากแนวคิดของ John M Cohen and Norman T. Uphoff Cohen and Uphoff (1980; อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล, 2551: 29-32) มาประยุกต์เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสังคม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านเศรษฐกิจ	4.08	.670	มาก	1
2. ด้านสังคม	3.82	.778	มาก	4
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.04	.570	มาก	2
4. ด้านวัฒนธรรม	3.90	.810	มาก	3
รวม	3.96	.688	มาก	

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชน ท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำ แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ	3.86	.784	มาก	4
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.91	.678	มาก	2
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.96	.824	มาก	1
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.88	.757	มาก	3
รวม	3.85	.663	มาก	

3. อิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

3.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน (Correlation Matrix) เพื่อหาความสัมพันธ์ปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เท่ากับ 0.987** 0.956** 0.963** และ 0.985** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ปัจจัยสภาพแวดล้อม	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี	
	Pearson's Correlation	Sig. (2-tailed)
1. ด้านเศรษฐกิจ (X ₁)	0.987**	0.000
2. ด้านสังคม (X ₂)	0.956**	0.000
3. ด้านสิ่งแวดล้อม (X ₃)	0.963**	0.000
4. ด้านวัฒนธรรม (X ₄)	0.985**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงว่าตัวแปร ด้านวัฒนธรรม (X₄) ด้านสังคม (X₂) ด้านเศรษฐกิจ (X₁) และด้านสิ่งแวดล้อม (X₃) สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .764 .724 .393 และ .832 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .294 .283 .243 และ .207 สามารถทำนายอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 86.30 ($R^2=.863$) และค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .245 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t	Sig.
1. ด้านวัฒนธรรม (X ₄)	.764	.083	.294	31.198	.000**
2. ด้านสังคม (X ₂)	.724	.060	.283	22.659	.000**
3. ด้านเศรษฐกิจ (X ₁)	.393	.084	.243	50.520	.000**
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (X ₃)	.832	.056	.207	13.932	.000**
a=.556, R=.929, $R^2=.863$, Adj $R^2=.863$, SEE=.245, F=2306.251, Sig=0.000					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อม มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ (0.243) ด้านสังคม (0.283) ด้านสิ่งแวดล้อม (0.207) และด้านวัฒนธรรม (0.294) มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการท่องเที่ยวในชุมชนช่วยสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับครัวเรือนของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญที่ดี การจำหน่ายสินค้า OTOP ของชุมชนทำให้เศรษฐกิจครัวเรือนของชุมชนดีขึ้น และการให้บริการที่พัก โฮมสเตย์ หรือร้านอาหารแก่ผู้มาเยือนส่งผลให้รายได้ของชุมชนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูดา วิมุกตายน (2568) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ประเทศไทยพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลัก ปัจจุบันการท่องเที่ยวแบบเดิมที่มุ่งเน้นปริมาณโดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ไม่ตอบโจทย์ความต้องการของคนในชุมชน สอนกระแสการท่องเที่ยวโลกที่ก้าวไปสู่การท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและยั่งยืน บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าหากรัฐต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนก็ต้องสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ กับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิต ความสุขของคนในชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรวัชร พุ่มดารา และคณะ (2568) ได้วิจัยเรื่อง นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า สามารถสร้างคุณค่าเพื่อสาธารณะทั้งด้านรายได้ ทนสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ข้อค้นพบดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบาย และการปฏิบัติในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในจังหวัดสิงห์บุรี และพื้นที่อื่นๆ

จากผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับผลประโยชน์อย่างชัดเจนจากการท่องเที่ยวชุมชนทำให้มีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการได้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้า OTOP หรือให้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราภรณ์ ชมภูเมืองชื่น และคณะ (2568) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย การส่งเสริมพัฒนาชุมชนเป็นภารกิจสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมีความมั่นคงในการดำเนินงานทางนวัตวิถี เพื่อชุมชนมีศักยภาพในการส่งเสริมภาพลักษณ์และปัจจัยในการท่องเที่ยว ให้มีความสมบูรณ์แบบ ตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาให้ชุมชนสามารถยกระดับขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมอาชีพโดยเน้นการผลิตสินค้า OTOP เป็นนโยบายเร่งด่วนที่สำคัญ เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล กุมภภาพันธุ์ และคณะ (2566) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีในเขต อำเภอดงดง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอดงดง จังหวัดนครสวรรค์ 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล และด้านการดำเนินการ

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ผลการวิจัยสะท้อนว่า สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการบริหาร มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน จะเกิดความร่วมมือ และความเข้มแข็งในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ นพแก้ว (2566) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ผู้นำชุมชน 3) ความช่วยเหลือจากภายนอก 4) ตระหนักถึงผลประโยชน์ และ 5) ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ซึ่งมีอิทธิพลเชิงบวก อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ กนก เฟ่งจินดา และคณะ (2568) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลหนองคันทร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามลำดับ ทั้งนี้ ความแม่นยำที่ร้อยละ 84.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อม แสดงว่าตัวแปร ด้านวัฒนธรรม (X_4) ด้านสังคม (X_2) ด้านเศรษฐกิจ (X_1) และด้านสิ่งแวดล้อม (X_3) สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัด จันทบุรี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 86.30 ($R^2=.863$) ผลการวิจัย สะท้อนว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสัย กาละจักร และพรเทพ โฆษิตวรวิทย์ (2567) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพยากรณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตามค่า $R^2 = .67$ และสอดคล้องกับ ขนิษฐา ชัยปิล และคณะ (2564) พบว่า อิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สามารถร่วมกันทำนายระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ร้อยละ 80.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัด จันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากผลการทดสอบยืนยันว่าปัจจัยสภาพแวดล้อม ทุกด้านส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ล้วนสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา ถาคำดี (2568) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความคิดเห็นของ กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าทุกภาคส่วนทั้งประชาชน คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่พัฒนา ชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีย่านเมืองรวง ต่างมีการรับรู้และเข้าใจ ทิศทางการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ นุชนารถ คงมณี และคณะ (2568) พบว่า การดำเนินการส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

องค์ความรู้ที่ได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนา “แบบจำลองบูรณาการปัจจัยสภาพแวดล้อมสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการบูรณาการปัจจัยสภาพแวดล้อม 4 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็น

แรงขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากสามารถสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิต ขณะนี้ปัจจัยด้านสังคมช่วยสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรและรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น

นอกจากนี้ งานวิจัยยังนำเสนอแนวคิด “วงจรการมีส่วนร่วมเชิงยั่งยืน” (Sustainable Participation Cycle) ซึ่งอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อชุมชน จนนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง องค์ความรู้นี้สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการวางแผนและบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม รวมถึงประยุกต์ใช้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในระยะยาว ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย
ที่มา: ญัฐฉิ ใจมั่น (2569)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1.1 เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ควรจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ที่มีเป้าหมายและแนวทางดำเนินงานที่ชัดเจน โดยส่งเสริมการสร้างอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว สนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านการบริการและการตลาดแก่ประชาชน รวมทั้งกำหนดมาตรการกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในระยะยาว

1.2 เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ควรจัดตั้งกลไกความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบคณะกรรมการหรือเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผน พัฒนา และติดตามผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่

1.3 เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ควรกำหนดมาตรการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมรดกทางวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว สนับสนุนการฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นและภูมิปัญญาชุมชน ตลอดจนกำหนดแนวปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนและสร้างความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยว

1.4 เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความพึงพอใจของประชาชน รวมทั้งจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงการบริหารจัดการและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีที่มีบริบทแตกต่างกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ อันจะช่วยสร้างองค์ความรู้เชิงลึกสำหรับการกำหนดนโยบายและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปสู่การศึกษาเชิงคุณภาพหรือการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชาชน ผู้นำชุมชน ภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการคิด การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นมุมมองที่หลากหลาย และนำไปสู่การออกแบบแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่ตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วนได้ดียิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยใหม่ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การตลาดออนไลน์ นวัตกรรมการท่องเที่ยว การบริหารจัดการเครือข่าย และบทบาทของเยาวชนในชุมชน เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจยุคใหม่ พร้อมทั้งเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กนก เฟ่งจินดา, นนทวัฒน์ เสี่ยงโชคอยู่ และปริญ รัตนพิยธ. (2568). ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลหนองคันทรอง อำเภอมือง จังหวัดตราด. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 7(3):519-530.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). *แนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2555). *มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

- โกศล มีชัย. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิจฐา ชัยปิล, สามารณ อัยกร และละมัย ร่มเย็น. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University*, 17(79): 158-170.
- ชูดา วิมุกตายน. (2568). การพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. *ช่อดอกปีปปริทัศน์*, 1(1): 74-86.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์. (2567). *รายงานประชากร: แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570*. จันทบุรี: เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี.
- ธีรวัชร พุ่มดารา, เยาวลักษณ์ ชาวบ้านโพธิ์, ศิริบุญญา ศิริบุญนันท์ และกัญญามน กาญจนนาทวิกุล. (2568). นวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(3): 55-68.
- นฤมล กุมภพันธ์, ธนัสภา โรจนตระกูล และโชติ บดีรัฐ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีในเขต อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(7): 62-75.
- นุชนารถ คงมณี, จิรวัฒน์ เพ็ชรภาศ และวิศรุตฯ ทองแกมแก้ว. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. *วารสารพุทธพัฒนาศาสตร์ศึกษา (Online)*, 3(3): 110-128.
- พิสัย กาละจักร และพรเทพ โฆษิตวรวิ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 21(1): 101-114.
- รุ่งนภา ถาคำดี. (2568). การจัดการความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีสานเมืองรวง ตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์*, 2(1): 16-31.
- วชิราภรณ์ ชมภูเมืองขึ้น, อารีย์ ปินประทาน และเลหล่า ตรีเอกานุกุล. (2568). การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 18(พิเศษ): 134-146.
- วรวิทย์ นพแก้ว. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารภูมิวิเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน*, 4(2): 40-55.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2559). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.cbt-i.or.th> [4 ตุลาคม 2568].
- สุภางค์ จันทวานิช. (2560). *วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี ศรีเกตุ และปิยะนุช เงินคล้าย. (2564). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาคตะวันออกของประเทศไทย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(1): 250-262.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3): 213-235.

- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1977). *Rural participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation*. Rural Development Monograph No. 2. Ithaca, NY: Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper Collins Publishers.
- James, L.R., Jones, A.P. (1974). Organizational climate: a Review of theory and research. *In Psychological Bulletin*, 81, 1096-1112.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3):607-610.

